

FETS LOCALS

Bombes sobre Tarragona

El dia 17 de juny de 1937 es pateix el primer bombardeig aeri sobre la ciutat. Tres avions Savoia S-81 italians, procedents de les bases de Mallorca, llencen 26 bombes, que causen 9 morts i 48 ferits. La reacció popular és d'indignació i d'odi contra l'agressor.

Un mes més tard, a un quart de deu del vespre del 19 de juliol, tres trimotors de l'aviació italiana deixen anar 34 bombes sobre Tarragona. El resultat és de 51 víctimes mortals i 104 ferits. En un sol atac, es registren el 22% del total de víctimes de tota la guerra. A més a més, 10 cases queden destruïdes i 19 més amb greus desperfectes. L'endemà d'aquella nit terrorífica, els sentiments col·lectius d'indignació i hostilitat provocats pel primer bombardeig es transformen en impotència i pànic després del segon atac.

Entre els mesos de juny i desembre de 1937, es registren 19 atacs aeris amb la participació de 50 avions, que llencen més de 400 bombes. El ràgic balanç és de 83 morts i 168 ferits. Només han passat set mesos des del primer bombardeig i encara falta un any per a l'acabament de la guerra.

El 20 de gener de 1938, a un quart de nou del matí, els bombarders italians ataquen el port de Tarragona. Les 25 bombes que cauen maten 7 tripulants britànics del buc de càrrega anglès Thorpenes i 3 obrers portuaris de la ciutat. Aquest atac aeri té una gran ressonància en la premsa internacional atesa la nacionalitat de les víctimes.

El dia 10 de març, l'agressió aèria feixista sobre l'estació del ferrocarril de Tarragona afecta dos trens de passatgers, una incursió que provoca una autèntica mortaldat: 32 morts i 40 ferits.

El dia 15 de març, dos hidroavions alemanys llencen bombes de 250 quilos sobre el vaixell anglès Stanwell, que, amb un carregament de 8.000 tones de carbó, està ancorat al port. Les explosions provoquen tres víctimes mortals. Paradoxalment, a causa de la material alemanya mor el capità danès Madsen, inspector internacional del Comitè de No Intervenció encarregat de certificar que no hi ha participació estrangera per ajudar cap dels dos bàndols enfrontats.

Des del 17 de juny de 1937 fins al 15 de gener de 1939, la ciutat pateix 144 atacs aeris durant els quals cauen sobre Tarragona més de 3.800 bombes. Els avions que participen en els bombardejos sobre la ciutat són 324 de la Legió Condor alemanya, 263 de l'aviació Legionària italiana i 12 la Brigada Hispana de Bombardejos.

L'acció indiscriminada de l'aviació feixista registra a Tarragona 230 víctimes mortals (166 homes i 54 dones, 15 dels quals són menors de 14 anys) i més de 350 ferits. D'altra banda, les bombes causen la destrucció de 74 edificis i l'enderrocament parcial de 522 edificis més. Els cost econòmic seleva a quasi 20 milions de pessetes de l'any 1939.

AVIONS SAVOIA S-81 SOBRE TARRAGONA.
MUSEU CENTRAL D'AVIACIÓ MILITAR - AERONAVE HISTÒRICA

DAMATJOS TARRAGONA.
MUSEU CENTRAL D'AVIACIÓ MILITAR - AERONAVE HISTÒRICA

Refugis antiaeris de Tarragona

Davant les agressions aèries, cap a final d'estiu de l'any 1937 es constitueix a Tarragona la Junta de Local Defensa Passiva (JLDP), òrgan que ha d'accelerar al màxim la construcció de nous refugis i que ha de trobar els recursos econòmics necessaris per finançar les obres. La JLDP està integrada pel delegat d'Ordre Públic de la Generalitat de Catalunya, l'alcalde i l'arquitecte i el metge municipals.

Paral·lelament, sense esperar la intervenció de l'Administració, sorgeix, en algunes zones de la ciutat, un moviment associatiu aglutinat al voltant de l'objectiu comú d'arranjat galeries subterrànies amb suficient capacitat per protegir-se. Fruit de l'esforç, dels veïns és, entre d'altres, el refugi del carrer Governador González, amb capacitat per acollir 395 persones, amb una llargada de 61 metres i una superfície de 79 m², que disposa de tres boques d'entrada.

Per finançar la construcció de la xarxa de refugis antiaeris, la JLDP compra bàsicament amb els recursos municipals i les subvencions de la Generalitat. D'altra banda, per intensificar els treballs, el febrer de 1938, es decreten unes contribucions obligatòries indirectes sobre les consumicions i serveis d'hotels, fons, restaurants i bars; els bitllets dels espectacles i autobusos interurbans i una quantitat fixa que han d'abonar mensualment les caixes d'estalvi i els bancs.

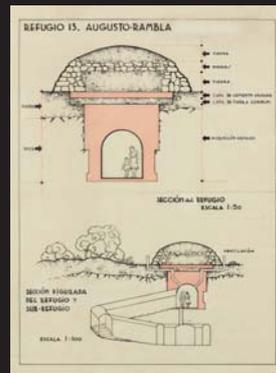
L'aprofitament de les restes arqueològiques de la Tarraco romana facilita la connexió de galeries subterrànies i, en definitiva, possibilita l'habilitació urgent de molts refugis que no exigeixen gaires treballs d'arranjament. L'informe de la Comissaria de la Generalitat destaca la situació paradoxal que es dona en el fet que les construccions de la civilització romana han de

servir com a protecció de les bombes dels seus hereus, l'Aviació Legionària italiana

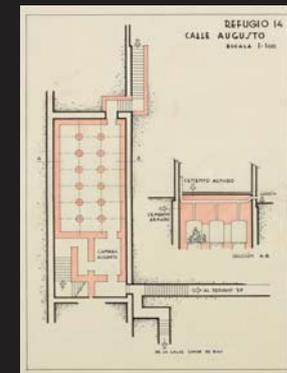
El mes de març de 1938, la ciutat ja disposa d'una xarxa de 60 refugis que poden guarir més de 20.000 persones. Per la superfície i la capacitat destaquen els refugis de la plaça de la Font, de les escoles Saavedra, del carrer Gasòmetre i del carrer Merceria.

El dia 5 de novembre, sobre el cel de la ciutat apareixen 28 bombarders Heinkel 111 i 12 caçes Messerschmitt 109. Deixen anar prop de 300 bombes. Sortosament, només es registra una víctima mortal i 12 edificis destruïts. Prenent com a exemple aquest mateix dia 5 de novembre, veiem com, en tretze hores, a la ciutat l'udol de l'alarama sona 8 vegades i 8 cops més per assenyalar la fi de l'alarma. Durant aquell dia, els tarragonins, en total, van estar entre 5 i 6 hores dins d'un refugi antiaeri.

Davant la impotència de la defensa activa basada en els avions caçes republicans de la base de Reus i de la bateria antiaèria de la ciutat, els refugis són l'única mesura eficaç, mesura que evita més pèrdues de vides entre la població tarragonina. Tanmateix, la por i l'esgotament són permanents en l'estar de la població.

PLANO DEL REFUGIO 13. EL TALLER DEL CARREI MATEU I LA FERRERIA DE LA FONT. AERONAVE HISTÒRICA

PLANO DEL REFUGIO 14. EL CARREI MATEU I EL CARREI MATEU. AERONAVE HISTÒRICA

REFUGIS I BOMBARDEJOS

REFUGI ANTIAERI DE L'AJUNTAMENT DE TARRAGONA

Projecte i coordinació:
Conselleria de Patrimoni
Servei d'Arxiu i Documentació Municipal

Visites guiades:
Del 18 de març al 30 d'abril de 2009,
de dimarts a dissabte, de 9h a 13.45h

A partir del 30 d'abril de 2009, per a concertar
visites guiades cal trucar al Museu d'Història
de Tarragona. Telf.: 977 24 22 20

Tarragona 2016
Candidatura de Catalunya a la
Capital Europea de la Cultura

REFUGIS I BOMBARDEJOS

Un dels “experiments” bèl·lics practicats durant la Guerra Civil (1936–1939) que malauradament va tenir més èxit fou la utilització de l’aviació per bombardejar sistemàticament la població civil amb l’objectiu de paraitzar i desmoralitzar la reraguarda. Tarragona, com d’altres ciutats catalanes, va patir atacs aeris entre els anys 1937 i 1939. Per l’absència d’experiències semblants en anteriors conflictes bèl·lics, les autoritats civils i militars desconeixien absolutament l’abast real d’un bombardeig indiscriminat sobre una ciutat i, per tant, inicialment no es van prendre mesures de protecció.

El dia 17 de juny de 1937 s’esdevingué el primer bombardeig. Tres avions italians procedents de les bases aèries de Mallorca llençaren 26 bombes que causaren 9 morts i 48 ferits. La reacció popular fou d’indignació i odi contra l’agressor. Un mes més tard, a un quart de deu del vespre del 19 de juliol, l’aviació italiana deixà anar 34 bombes sobre Tarragona. El resultat fou de 51 víctimes mortals i 104 ferits. A partir d’aquella terrorífica nit, els sentiments col·lectius d’indignació i hostilitat sorgits després del primer bombardeig es transformaran en impotència i pànic.

Cap a finals d’estiu de 1937, la Junta Local de Defensa Passiva (JLDP) de Tarragona accelerarà al màxim la construcció de nous refugis i s’esforçarà en la recerca dels recursos econòmics necessaris per finançar les obres.

Durant els 20 mesos en què Tarragona va ser bombardejada, els refugis esdevindran l’única mesura per evitar més pèrdues de vides entre la població tarragonina. Tanmateix, la por i l’esgotament seran constants entre la població.

- Des del 17 de juny de 1937 fins al 15 de gener de 1939, la ciutat patirà 144 atacs aeris durant els quals es llençaran sobre Tarragona més de 3.800 bombes.
- Els aparells de la Legió Còndor alemanya participaran en 324 accions i els bombarders de l’Aviació Legionària Italiana en 263 incursions.
- L’aprofitament de les restes de la Tàrraco romana facilitava la connexió de galeries subterrànies i possibilitava l’habilitació urgent de molts refugis.
- El mes de març de 1938 la ciutat ja comptava amb una xarxa segura de 60 refugis, amb capacitat per a 20.000 persones.
- D’entre els refugis amb més capacitat destaquen les galeries soterrades de la plaça de la Font (2.000 persones) i el refugi de l’escola de Saavedra (1.000 persones).
- Les zones més afectades del nucli urbà seran la rambla Nova (32 bombes), els carrers de la Unió (20 bombes), Real (20 bombes) i Apodaca (18 bombes).
- L’acció indiscriminada de l’aviació feixista sobre Tarragona causarà 230 víctimes mortals –166 homes i 54 dones, 15 dels quals eren menors de 14 anys– i més de 350 ferits.
- Les bombes causaren la destrucció de 74 edificis i l’enderrocament parcial de 522 edificis més. Els cost econòmic s’elevava a quasi 20 milions de pessetes de l’any 1939.

